

5.3 แผนปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

● หลักการและเหตุผล

เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2536 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 8 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง และราษฎรบ้านปลายนา หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้ทางราชการช่วยเหลือปัญหาการขาดแคลนน้ำ ผลการพิจารณาเบื้องต้นเพื่อสนองพระราชดำริ สรุปได้ดังนี้ จุดที่ตั้งโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยทรายที่ราษฎรขอให้สร้างอยู่ในลำห้วยตอง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดเล็ก มีปริมาณน้ำต้นทุนน้อยไม่พอเพียงที่จะช่วยเหลือพื้นที่ตามที่ราษฎรต้องการได้ ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวได้รับน้ำจากระบบส่งน้ำของฝายแม่เงินซึ่งมีน้ำไม่เพียงพอ จึงสมควรพิจารณาวางโครงการก่อสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำเพื่อส่งให้กับพื้นที่โครงการในช่วงขาดแคลนน้ำ

กรมชลประทานได้วางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางประเภทอ่างเก็บน้ำในพื้นที่อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งพื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างทั้งบนอ่างเก็บน้ำ แนวคลองส่งน้ำ และถนนเข้าโครงการ พื้นที่ 771.77 ไร่ อยู่ในเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์ (โซน C) ของป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะเกิดผลกระทบกับการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างสิ้นเชิง อย่างน้อยจำนวน 771.77 ไร่ และเกิดผลกระทบกับพื้นที่ป่าโดยรอบจึงจำเป็นต้อง มีมาตรการและหน่วยงานเข้าไปดำเนินการฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง และพื้นที่โดยรอบอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ 3 (ลำปาง) กรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ โดยมุ่งเน้นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่บริเวณโครงการอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบริเวณโดยรอบโครงการฯ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างการมีส่วนร่วม สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารและพัฒนาป่าไม้ไปพร้อม ๆ กัน โดยการปลูกฟื้นฟูสภาพป่า การจัดทำแนวกันไฟ และกิจกรรมอบรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมเป็นต้น เพื่อให้ป่าสามารถฟื้นกลับคืนความอุดมสมบูรณ์เกิดความชุ่มชื้น เพิ่มน้ำในฤดูแล้งและเก็บกักน้ำในดินไว้ในฤดูฝน และจะบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอันจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน

● วัตถุประสงค์

1. พื้นที่ป่าบริเวณอ่างเก็บน้ำแม่เงินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง ได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ให้สามารถฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์และอำนวยประโยชน์อย่างยั่งยืน
2. สามารถป้องกันการบุกรุก และลักลอบการตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่อย่างเด็ดขาด
3. ชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างเกื้อกูลและยั่งยืน
4. เสริมสร้างการมีส่วนร่วม และมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อย่างยั่งยืน

5. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ และขยายผลศาสตร์พระราชา สำหรับผู้สนใจและประชาชนทั่วไป
6. เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่นที่หายากและเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์
7. สามารถแก้ปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ได้อย่างยั่งยืน

● **หน่วยงานที่รับผิดชอบ**

1. โครงการฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำแม่เงิ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง
2. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ 3 (ลำปาง)
3. สำนักโครงการพระราชดำริและกิจการพิเศษ กรมป่าไม้

● **งบประมาณ**

2,546,000 บาท

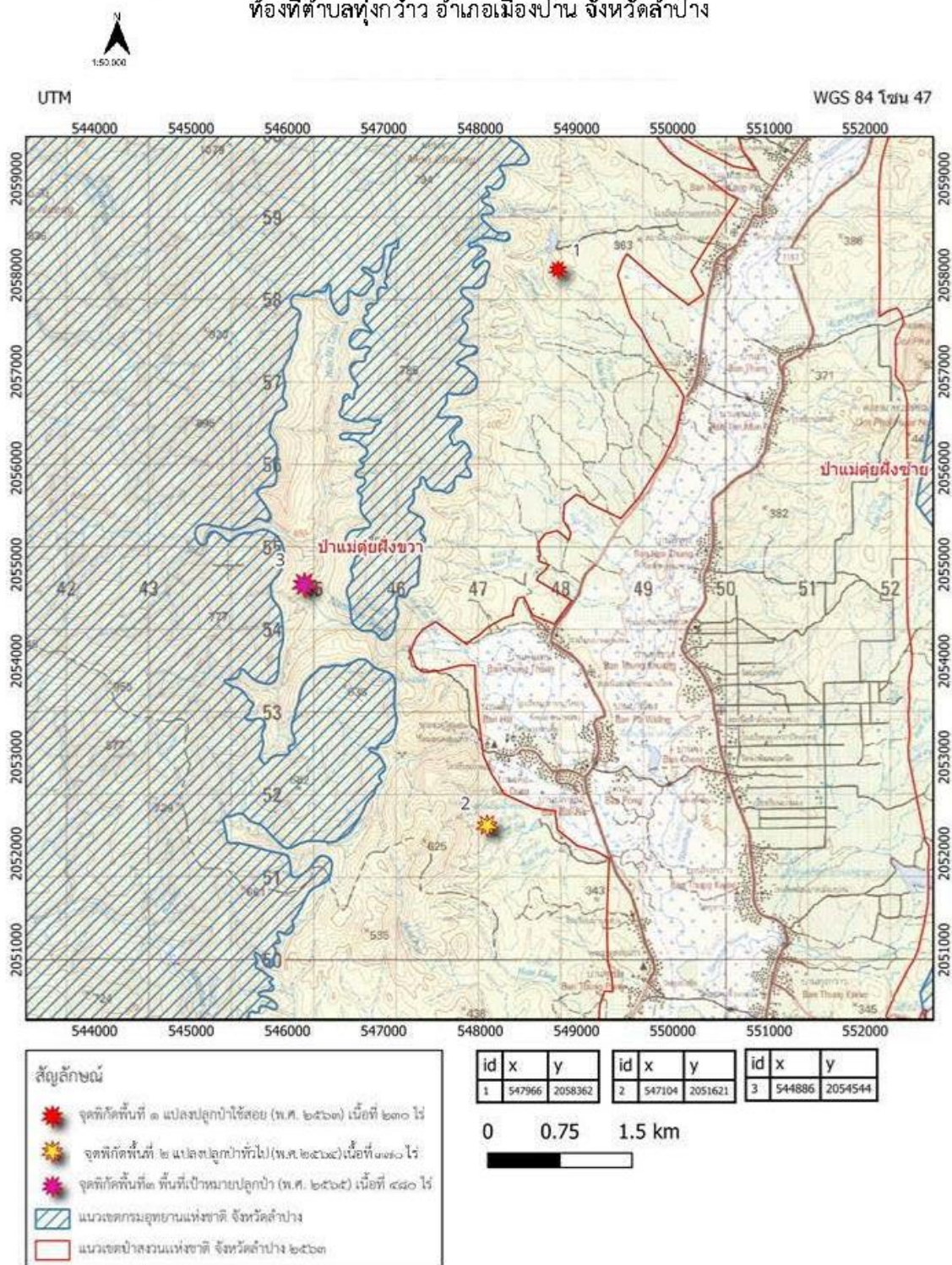
● **พื้นที่ดำเนินการ**

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา บริเวณที่อยู่เหนือโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่เงิ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่โดยรอบครอบคลุมตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง รายละเอียดตามแผนที่ดังนี้

ตารางที่ 5.3-1 พิกัดพื้นที่ดำเนินการของแผนปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

จุดที่	สถานที่	พิกัด		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
		E	N			
1	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง (บำรุงป่าใช้สอย 230 ไร่)	547966	2058362	ทุ่งกว๋าว	เมืองปาน	ลำปาง
2	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง (บำรุงป่า อายุ 2 -6 ปี 370 ไร่)	547104	2051621	ทุ่งกว๋าว	เมืองปาน	ลำปาง
3	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา จังหวัดลำปาง (งานปลูกป่า 480 ไร่)	544886	2054544	ทุ่งกว๋าว	เมืองปาน	ลำปาง

แผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 แสดงกิจกรรมปลูกป่าประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
โครงการฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำแม่เงิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง
ห้องที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 5.3-1 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ต๋อยฝั่งขวา บริเวณที่อยู่เหนือโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ
แม่닝อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

● วิธีดำเนินการ

1. กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย จังหวัดลำปาง (แปลงปลูกปี 2563) จำนวน 230 ไร่ ดำเนินการดังนี้
 - 1) ซ่อมทางตรวจการ
 - 2) คายวัชพืช (2 ครั้ง)
 - 3) ลาดตระเวนและป้องกันไฟป่า
 - 4) ปลูกซ่อม
2. กิจกรรมบำรุงป่า จังหวัดลำปาง (อายุ 2-6 ปี) (แปลงปลูกปี 2564) จำนวน 370 ไร่ ดำเนินการดังนี้
 - 1) ซ่อมทางตรวจการ
 - 2) คายวัชพืช (2 ครั้ง)
 - 3) ลาดตระเวนและป้องกันไฟป่า
 - 4) ปลูกซ่อม
3. กิจกรรมปลูกป่า จังหวัดลำปาง (แปลงปลูกปี 2565) จำนวน 480 ไร่ ดำเนินการดังนี้
 - 1) การสำรวจและรังวัดแนวเขต
 - 2) การถาง
 - 3) การเก็บ ริม สุ่ม เผา
 - 4) ทำทางตรวจการ
 - 5) ทำแนวกันไฟ
 - 6) ทำหลักและปักหมุดแนว
 - 7) ปลูกและขนส่งกล้าไม้
 - 8) คายวัชพืช
 - 9) ปลูกซ่อมและนับอัตราการรอดตาย
4. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม

ดำเนินการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ เรื่องไฟป่า ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ที่ประชาชนควรทราบ การดูแลรักษาป่าด้วยการฟื้นฟูความชุ่มชื้น และการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพสุจริตของชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ รู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้

● ระยะเวลาดำเนินการ

ตารางที่ 5.3-2 ระยะเวลาดำเนินงาน ของแผนปลูกป่าทดแทนและดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง

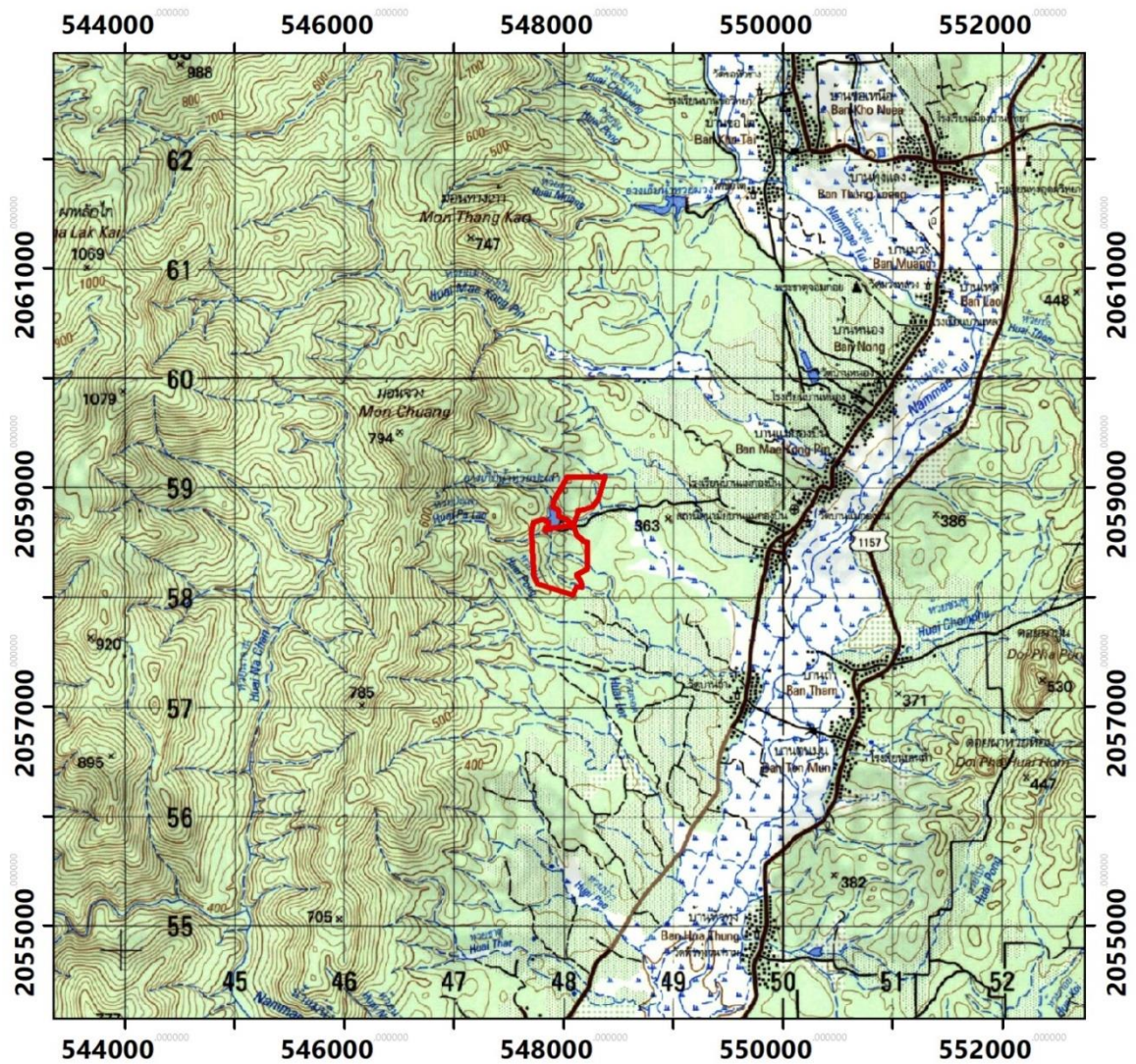
กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565											
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. บำรุงป่าใช้สอย									←→			
2. บำรุงป่า (อายุ 2 -6 ปี)									←→			
3. งานปลูกป่า									←→			
4. กิจกรรมสร้าง จิตสำนึกดูแลรักษา ป่าอย่างต่อเนื่องและ มีส่วนร่วม										←→		
5. งานอำนวยความสะดวก และประสานการ ดำเนินงานโครงการ									←→			

● ผลการดำเนินงาน

1. กิจกรรมบำรุงป่าใช้สอย จังหวัดลำปาง (แปลงปลูกปี พ.ศ. 2563) จำนวน 230 ไร่

แผนที่ภูมิประเทศกิจกรรมปลูกป่าใช้สอย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓
ท้องที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ของ โครงการฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้บริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำแม่เงิน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง เนื้อที่ ๒๓๐ ไร่

สัญลักษณ์

ขอบเขตแปลงปลูกป่า

UTM WGS1984 Zone 47N

มาตราส่วน 1:50,000

ภาพที่ 5.3-2 แผนที่แสดงพื้นที่บำรุงป่าใช้สอย จังหวัดลำปาง (แปลงปลูกปี พ.ศ. 2563) จำนวน 230 ไร่

1.1 กล้าไม้ ปลูกกกล้าไม้ซ่อมเสริม 40 ต้น ต่อไร่ รวม 9,200 ต้น ได้แก่ พะยูง สัก ประดู่ ชี้เหล็ก มะค่าโมง เพกา มะไฟ หว้า มะขามป้อม และมะขามเปรี้ยว

ภาพที่ 5.3-3 ปลูกกกล้าไม้ซ่อมเสริมในพื้นที่บำรุงป่าใช้สอย

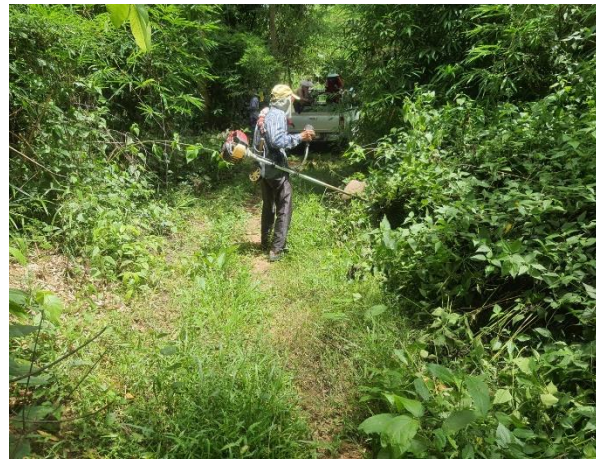
1.2 งานซ่อมทางตรวจการ ดายวัชพืชครั้งที่ 1 และงานลาดตระเวนและป้องกันไฟฟ้า ปลุกซ่อม

ภาพที่ 5.3-4 งานปลูกซ่อมครั้งที่ 1 ในพื้นที่บำรุงป่าใช้สอย

1.3 ดูแลและดายวัชพืชครั้งที่ 2

ภาพที่ 5.3-5 งานปลูกซ่อมครั้งที่ 2 ในพื้นที่บำรุงป่าใช้สอย

2. กิจกรรมบำรุงป่า จังหวัดลำปาง (อายุ 2-6 ปี) (แปลงปลูกปี พ.ศ. 2564) จำนวน 370 ไร่

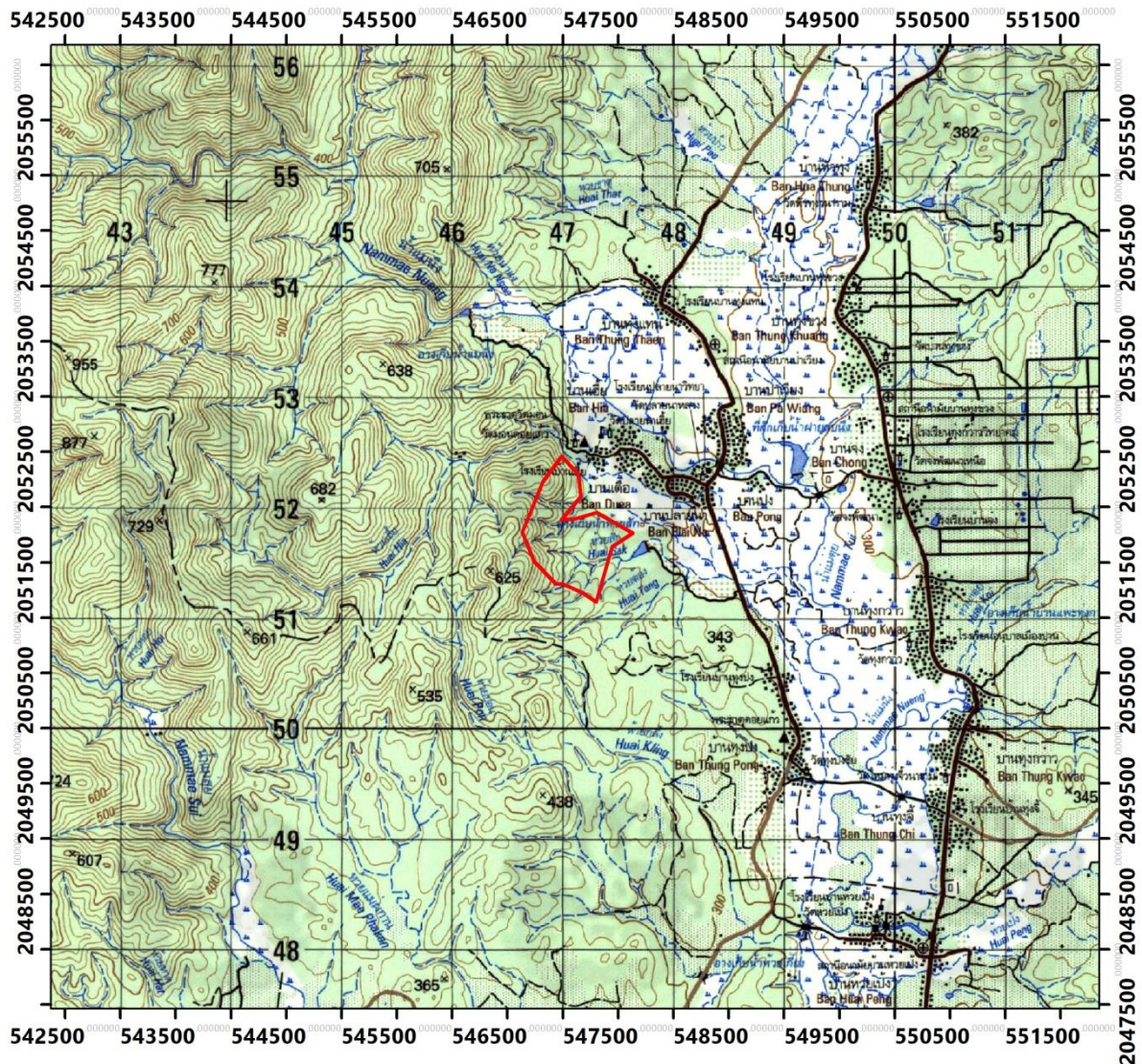
แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 กิจกรรมปลูกป่าทดแทน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ท้องที่ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

โครงการฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้บริเวณพื้นที่รอบอ่างเก็บน้ำแม่เงิน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำปาง เนื้อที่ 370 ไร่

สัญลักษณ์

ขอบเขตแปลงปลูกป่า

UTM WGS๑๙๘๔ Zone ๔๗N

มาตราส่วน ๑:๑๐,๐๐๐

ภาพที่ 5.3-6 กิจกรรมบำรุงป่า จังหวัดลำปาง (อายุ 2-6 ปี) (แปลงปลูกปี 2564) จำนวน 370 ไร่

2.1 กล้าไม้ ปลูกกกล้าไม้ซ่อมเสริม 26 ต้น ต่อไร่ รวม 9,620 ต้น ได้แก่ พะยุง สัก ประดู่ ชี้เหล็ก มะค่าโมง เพกา มะไฟ หว้า มะขามป้อม และมะขามเปรี้ยว

ภาพที่ 5.3-7 ปลูกกกล้าไม้ซ่อมเสริมในพื้นที่ปลูกป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2564

2.2 งานซ่อมทางตรวจการ, ดायวิชพืชครั้งที่ 1 งานลาดตระเวนและป้องกันไฟฟ้า ปลุกซ่อม

ภาพที่ 5.3-8 งานปลูกซ่อมครั้งที่ 1 ในพื้นที่ปลูกป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2564

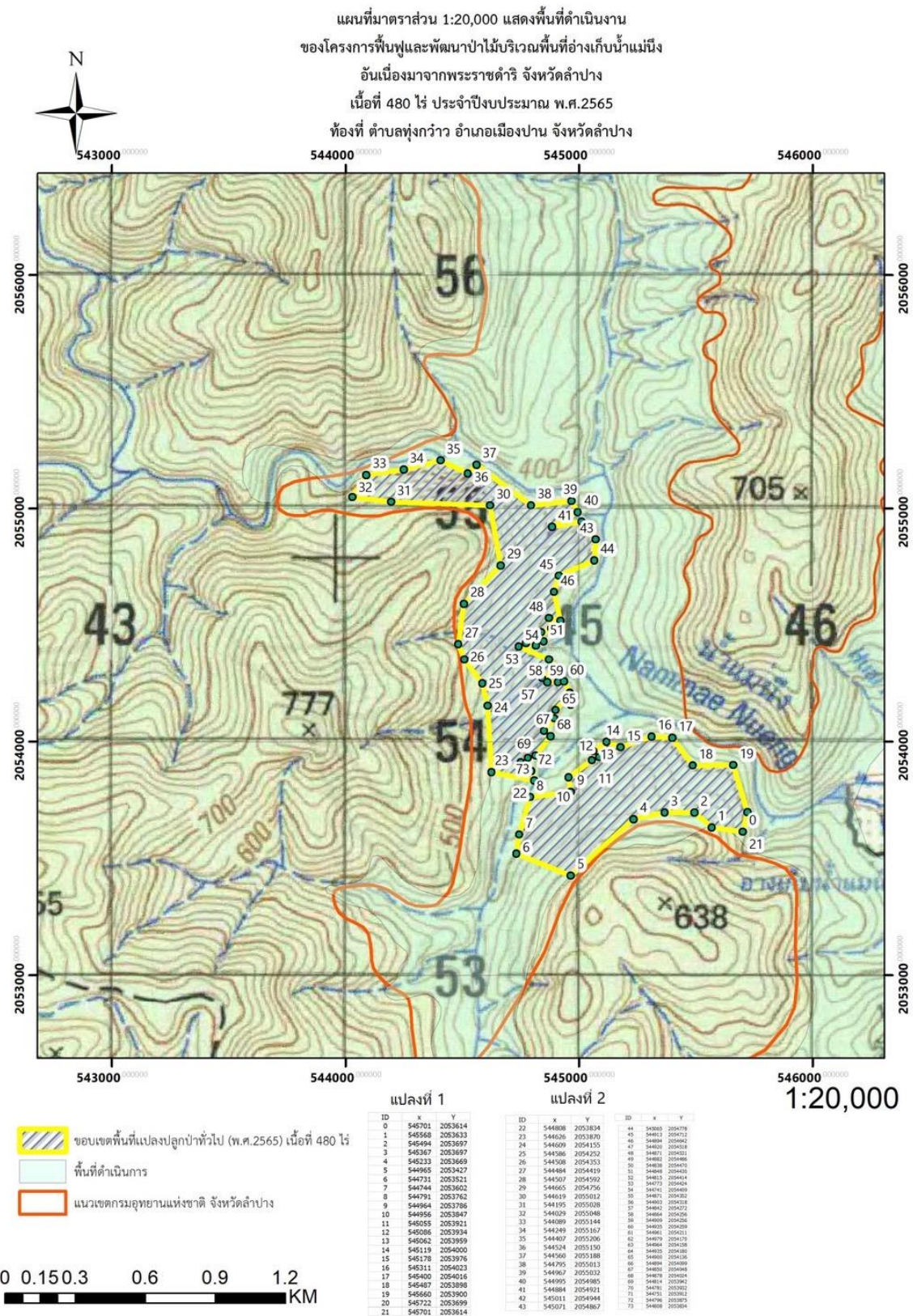
2.3 งานดูแลและดายวัชพืชครั้งที่ 2

ภาพที่ 5.3-9 งานปลูกซ่อมครั้งที่ 2 ในพื้นที่ปลูกป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2564

3. กิจกรรมปลูกป่า จังหวัดลำปาง (แปลงปลูกปี พ.ศ. 2565) จำนวน 480 ไร่

ภาพที่ 5.3-10 แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 480 ไร่

3.1 กล้าไม้ จัดซื้อกล้าไม้สำหรับปลูก และปลูกซ่อม ไร่ละ 200 ต้น จำนวน 123,360 กล้า ได้แก่ พะยูง สัก ประดู่ ชี้เหล็ก อินทนิล มะค่าโมง เพกา มะไฟ มะขามป้อม ไข่รวก คุณ ยางนา มะขามเปรี้ยว หวาย มะรุม และกระพี้เขาควาย

ภาพที่ 5.3-11 กล้าไม้ ในพื้นที่ปลูกป่าทดแทน ในปี พ.ศ. 2565

3.2 งานเตรียมพื้นที่ สำรวจ รั้ววัดแนวเขต และการถาง

ภาพที่ 5.3-12 งานเตรียมพื้นที่ สำรวจ รั้ววัดแนวเขต และการถาง

3.3 งานเก็บ ธิบ สุ่ม เผา การทำทางตรวจการและทำแนวกันไฟ

ภาพที่ 5.3-13 การทำทางตรวจการและทำแนวกันไฟ

3.4 การทำหลักและปักหมยแนว การขนส่งกล้าไม้ และการปลูก

ภาพที่ 5.3-14 การทำหลักและปักหมยแนว การขนส่งกล้าไม้ และการปลูก

3.5 การตายวัชพืช ปลุกซ่อม และนับอัตราการรอดตาย ร้อยละ 95.27

ภาพที่ 5.3-15 การตายวัชพืช ปลุกซ่อม และนับอัตราการรอดตาย

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม

จัดกิจกรรม วันที่ 19 สิงหาคม 2565 เป้าหมาย ราษฎรบ้านละ 50 คน จัดมอบใบความรู้เกี่ยวกับ

1. กฎหมายป่าไม้ที่ประชาชนควรทราบ บรรยายโดย นายไพโรจน์ กลัดตลาด เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน
พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช พ.ศ. 2484

- หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ ได้แก่ โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า ได้ทำประโยชน์

- หนังสือแสดงสิทธิครอบครองในที่ดิน ได้แก่ แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) ใบจอง
(น.ส.2 และ น.ส.2 ก.) แบบหมายเลข 3 (ที่ออกภายหลังประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ) หนังสือรับรองการ
ทำประโยชน์ (น.ส.3 น.ส.3 ก. และ น.ส.3 ข.)

พระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ. 2545

- มาตรา 4 ห้ามมิให้ผู้ใดมี ผลติ หรือนำเข้าเลื่อยโซยนต์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน
เลื่อยโซยนต์

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

- มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัย
ในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสีย
แก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

การจัดที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

- คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จำแนกชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 3,4,5 ก่อนมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 กลุ่มที่ 2 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 3,4,5 หลังมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 ถึงคำสั่ง คสช.ที่ 66/2557 ลว. 17 มิถุนายน 2557 กลุ่มที่ 3 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 1,2 ก่อนมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 กลุ่มที่ 4 ชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ 1,2 หลังมติ ครม. 30 มิถุนายน 2541 คสช. ที่ 66/2557 ลว. 17 มิถุนายน 2557

- กรอบมาตรการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่ คทช. ได้เห็นชอบในการประชุม เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2561

2. แนวทางการพัฒนาป่าไม้ตามพระราชดำริ โดย นายไกรเวช ศรีบุตรตา นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
3. การดูแลรักษาป่าด้วยการฟื้นฟูความชุ่มชื้น โดย ดร.บริบูรณ์ บุญอยู่อง ผู้เชี่ยวชาญด้านการฟื้นฟูความชุ่มชื้นในป่าควบคู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
4. การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพสุวิสาหกิจชุมชน โดย นายยุทธนาศักดิ์ แก้วคำ CEO YK Development Co.,Ltd.

ภาพที่ 5.3-16 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม

ภาพที่ 5.3-16 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม (ต่อ)